

Opetuksen johtamisen kehittämisohjelman ennakkotehtävä 3

Sanna Suoranta
sanna.suoranta@aalto.fi
Aalto-yliopisto

1 Opetuksen vastuiden lista ja kolme keskeisintä vastuuta

1.1 Työn luonne ja vastuut

Tässä alaluvussa oleva teksti on pääosin peräisin omasta tehtävänkuvan määrittämyksestäni (tutkimuksen vastuut jätetty pois).

“Opettamiseen kuuluu luennointia ja opiskelijoiden ohjaamista, kurssien suunnittelua ja toteuttamista, tehtävien laatimista, palautteen antamista ja arvostelua. Opetushallinnon tehtäviin kuuluu opetusta koskevien asioiden valmistelua, muiden opettajien neuvomista ja ohjaamista, ja toteutumien (sekä opettajien että opiskelijoiden) valvomista ja seurantaa, työryhmiin osallistumista. Laajuudeltaan tehtävät vaihtelevat yksittäisestä kurssista kokonaiseen maisteriohjelmaan (vieläpä maisteriohjelmien väliseen koordinointiin), aina koko Aaltoa koskevien opetuksen ohjeiden valmistelemiseen. Lisäksi työhön kuuluu oman väitöstutkimuksen tekeminen. Seuraavassa tehtäviä on eritelty tarkemmin, mutta oma väitöskirjatutkimus on jätetty pois.

Opettaminen ja ohjaaminen

Opettamisen tehtäviini kuuluu päävastuu yhdestä pääainetasoisesta kurssista (T-110.4100 Tietokoneverkot, alkaen vuodesta 2001). Kurssin järjestävän opettajan vastuisiin kuuluu kurssien organisointi ja aikataulutus, luennointia, tentti- ja kotitehtävien laatimista, niiden ohjaamista, tarkastamista ja arvostelua, sekä muiden luennoijien aiheiden määrittämistä ja sekä muiden luennoijien että kurssin tuntiassistenttien ohjaamista. Tietokoneverkkojen kurssilla on yksi tai kaksi tuntiassistenttia, joiden esimiehenä vastuuopettaja toimii.

Johdatus opiskeluun Tietotekniikan tutkinto-ohjelmassa -kurssilla toimin tuutorina kandidaattivaiheessa oleville perusopiskelijoille, järjestäen sekä ryhmä- että henkilökohtaisia tapaamisia. (Toimin kurssin vastuuoopettajana kolmena lukuvuonna, viimeisen kerran 2005-06.) Lisäksi järjestän Tietoliikenneohjelmistojen pääaineen opiskelijoille ryhmätapaamisen vuosittain.

Lisäksi opettamisen tehtäviini kuuluu muilla pääainetaso kursseilla, erityisesti seminaarikursseilla (T-110.5290 Seminar on Network Security, T-110.5190 Intenetworking seminar ja T-110.7190 Research seminar on datacommunications) professorien avustamista: pääasiassa käytännön asioiden hoitamista ja varsinaisen (usein vuosittain vaihtuvan) kurssiassistentin auttamista, ongelmatilanteiden selvittämistä ja ratkaisemista, ja byrokratian tehtäviä kuten opintosuoritusten OODI-rekisteriin viemistä. Kuitenkin ennen kaikkea ohjaan seminaareissa opiskelijoiden töitä, 2-6 vuosittain eli toimin opiskelijan tuutorina auttaen häntä seminaarityön kanssa.

Opettamiseen kuuluu lisäksi kandidaatintöiden ja diplomitöiden ohjausta: sekä projekteissa työskentelevien tutkimusapulaisten että ilman työpaikkaa tai ”sopimattomassa” työpaikassa diplomityötään ilman palkkaa tekevien opiskelijoiden ohjausta. Kandidaatinseminaarissa toimin tietoliikenneohjelmistojen aiheiden koordinaattorina jakaen työt ohjaajille, joista yhtenä toimin myös itse. Opinnäytetöiden ohjaamiseen liittyy aiheen määrittäminen ja rajaaminen, lähteiden jäljille ohjaaminen, ja työn sisällöllinen ja kielellinen ohjaaminen. Diplomitöiden lisäksi ohjaan erikoistöitä ja yksilöllisiä opintojaksoja (mm

kurseilla T-110.6100 Tietoliikenneohjelmistojen erikoistyö ja T-110.6110 Tietoliikenneohjelmistojen yksilölliset opinnot). Toimin myös ohjaajana T-76.4115/5115 Software development project -kurssilla, jos kurssilla on tietoliikenneohjelmistojen pääainetta lukevia opiskelijaryhmiä.

Toimin tukiopettajana tietoliikenneohjelmistojen aihealueella opiskelijoille, joilla on ollut ongelmia esimerkiksi seminaarin suorittamisessa tai diplomityön kirjoittamisessa. Seminaarin kesken jättäneet opiskelijat yleensä tarvitsevat lisäohjausta selvittääkseen seuraavalla kerralla seminaarista läpi.

Opetushallinto

Opintohallinnon puolella minulla on koordinoitavastuu päivittäisistä opetus- ja hallintoasioista, erityisesti T-110-kurssien suunnittelemisessa ja kehittämisessä kokonaisuutena. Osallistun muiden kurssien suunnitteluun erityisesti päällekkäisyyksien poistamiseksi ja vähentämiseksi kurseilta ja niiden suorittamisessa. Vastaan opetusohjelmätietojen keräämisestä kurssien opettajilta, mukaanlukien tentti- ja lukujärjestykset, ydinainesanalyysit ja mitoitukset, kurssikuvaukset, ja ohjaan opettajia näiden laatimisessa, jotta kokonaisuus pysyisi konsistenttina. Ennen kaikkea minulla on vastuu omien nykyisten päävastuukurssieni miettimisestä.

Lisäksi avustan T-110-kurssien ulkopuolisia opettajia kurssien tiedotuksessa, käytännön asioissa, ja kurssibyrokraatiassa sekä tietojärjestelmien käytössä. Tällaisia kurseja on esimerkiksi T-110.5620 Tietoturvallisuuden kehittämisprosessit ja T-110.6220 Tietoturvallisuuden erikoiskurssi.

Osallistun myös tietoliikenneohjelmistojen kansainvälisten maisteriohjelmien sekä paikallisten jatko- ja syventävän moduulin suunnitteluun, tietoliikenneohjelmistojen kokonaisuuden miettimiseen ja kehittämiseen. Autan maisteriohjelmien tuutoreita vastaamaan opiskelijoiden ja suunnittelijoiden vaikeisiin kysymyksiin, joihin he eivät osaa vastata itse.

Tietotekniikan tutkinto-ohjelman suuntaan toimin tietoliikenneohjelmistojen ryhmän opintoasioiden yhdyshenkilönä ja vastaan siitä, että suunnittelijat saavat kaikki opetussuunnitelman ja opetuksen järjestämisen tarvitsemat tiedot opettajilta ja professoreilta. Osallistun Tietotekniikan tutkinto-ohjelmatoimikunnan ja opetuksen arviointityöryhmän työskentelyyn tietoliikenneohjelmistojen pääaineen edustajana ja järjestän tietotekniikan opettajien (Tietotekniikan, Tietojenkäsittelytieteen ja Mediatekniikan laitoksen yhteistä) kuukausikokousta.

Entisenä opintoneuvojana vastailen myös kanslian suunnittelijoiden kysymyksiin hyvistä käytännöistä, joita tietotekniikan koulutusohjelmassa on käytetty. Kehitän toimintaa yhdessä muiden opettajien ja suunnittelijoiden kanssa. Kommentoin opintosuunnittelijoiden esittämiä ohjeita ja vastaavia usein etukäteen heidän pyynnöstään antaen opettajan näkökulman prosesseihin. Osallistun Aallon ja SCI-koulun yhteisten opetusta koskevien asioiden valmisteluun.

Toisen vaiheen opiskelijavalinnoissa ja vaihto-opiskelijoiden hakemuksista katson hakijoiden aikaisempien opintojen sisällön riittävyyden tietoliikenneohjelmistojen pääaineen ja kurssien hakijoiden osalta. Valmistelen professoreita varten esitykset kurssien korvaavuuksista opiskelijan henkilökohtaisissa korvaavuusasioissa.

Omien toimien taloudellista puoltakin pitää hoitaa: vastata siitä, että kurssit pysyvät budjetissaan (työt saadaan tehtyä kurssille varatulla assistenttityövoimalla) ja projektin rahoittajat ovat tyytyväisiä (ja ovat sitten halukkaita yhteistyöhön jatkossakin). Koostan koko tutkimusryhmämme kurssien budjetit ja seuraan opiskelijamäärien toteutumista kurseilla.”

Uutena lisänä nyt on sovittu, että vastaan kurssiassistenttien koordinoinnista. Tarkoitus olisi luoda jonkinasteinen assistentin urapolku, eli että sama assistentti löytäisi jotain opetuksen avustustehtäviä syksyksi ja kevääksi sekä ehkä jopa kesäksi. Toimin kurssiassistenttien esimiehenä ja yritän pitää huolta myös siitä, että heidän opintonsa etenevät.

Hieman puskan takaa kimppuuni hyökkäsi myös tekniikan kandidaattitutkinnon rakenteen uudistus, jossa olen mukana tietotekniikan edustajana valmistelevassa pienryhmässä (yksi edustaja SCI-koulun kustakin tutkinto-ohjelmasta, paitsi matematiikasta ja fysiikasta on kummastakin yksi edustaja), jonka tarkoitus on esitellä SCI-koulun malli kandidaattitutkinnosta koulun omalle valmistelutyöryhmälle

(6.6.) ja myös myöhemmin Aallon teknisten alojen kandiditutkintoa uudistavalle valmistelutyöryhmälle (6.6.).

1.2 Keskeiset vastuut

Keskeiset opetuksen johtamiseen liittyvät vastuuni ovat siis pääaineemme opintokokonaisuuksien koordinointi, joka jakaantuu opetussuunnitelmapirosessiin ja opettajien ohjaamiseen kaikissa kurssien käytännön asioissa, sekä tällä hetkellä tärkeinä kandidaatintutkinnon uudistaminen.

2 Yhteistyökumppanit ja sidosryhmät

Tehtävä	Yhteistyökumppani	Toimivuus	Ajankohta
Opintoneuvonta	opiskelijat	kehittyvä	aina
Opetussuunnitelma	suunnittelija	edistynyttä	elokuu-kesäkuu (erityisesti tammi- ja maaliskuu)
Opetussuunnitelma	opettajat	kehittyvä	elokuu, joulukuuhuhtikuu, toukokuu
Kandidaatintutkinnon uudistus	SCI- ja Aalto-opettajat ja professorit, tutkinto-ohjelmien johtajat	alkava/kehittyvä	nyt

Ehdottomasti tärkein yhteistyösuhde on tietotekniikan koulutusohjelman johtajan, Tuomas Auran kanssa, sillä se koskee sekä opetuksen johtamista että väitöskirjaani (+ hän on esimieheni). Yhteistyösuhde toimii hyvin, eikä tarvi niinkään kehittämistä vaan ylläpitoa.

Haasteellisin yhteistyösuhde on muihin opettajiin, sillä he ovat lähinnä tutkijoita, jotka tekevät opetusta vaan "sivutoimisesti", kun minulle opetus ja sen toimimisesta (eli opiskelijoiden oppimisesta ja opintojen etenemisestä) huolehtiminen on minulle ensisijainen tehtävä. Tärkeintä olisi kehittää opettajien kanssa opetusta siten, että kaikilla kursseilla noudatettaisiin samoja periaatteita ja että opettajat puhaltaisivat yhteen hiileen ja tukisivat toisiaan opetuksessa. Toivoisin myös itse joskus saavani muilta opettajilta jotain itseäni hyödyttävää - eli että suhde olisi vastavuoroinen eikä vain yksisuuntainen.

Opiskelijoiden kanssa viestintä minusta pelaa hyvin, vaikka TKK ja Aalto on tehnyt parhaansa estääkseen kaikenlaisen sähköisen (ryhmä)viestinnän käytön. Naamakkain viestintä toimii: Jään hengailemaan luentotauoksi saliin ja juttelen opiskelijoiden kanssa mistä he sattuvat sillä hetkellä juttelevan. Sain professorit ymmärtämään säännöllisen pääainetapaamisen tärkeyden (jatkossa niitä järjestetään neljä kertaa vuodessa). Neuvon opiskelijoita mielellään myös (IRC-)chatitse, mutta facebookiin en ole vielä ryhtynyt. Sähköposti on käyttökelpoton sen käytön työläyden vuoksi - karpäset pitää läimiä yksitellen, mikä vie tuhattomasti aikaa. Tarvitsimme ehdottomasti toimivia ja avoimia ryhmäviestimiä, kuten vanhat newssit (nntp-pohjainen protokolla, asiakasohjelman saa valita vapaasti usean tarkolla olevan ilmaisen ohjelman joukosta; tai sellaisen voi koodata itse, sillä protokolla on yksinkertainen). Noppa ja Into eivät riitä mihinkään, sillä ne molemmat ovat vain opettajan valtaa pönkittäviä yksisuuntaisia viestintävälineitä. Optima ei ole kyllin avoin, jotta alumnitkin pääsisivät vapaaehtoisesti auttamaan kursseilla sisältöasioissa (tätä tapahtuu!) ja vaatii kurssikohtaista säätöä (käyttöliittymäkin on huono). Vähiten toimiva yhteistyösuhde on siis Aallon viestinnän ja ITPK:n kanssa, sillä tätä viestiä olemme yrittäneet saada toimitettua useamman opettajan joukolla eteenpäin jo useamman vuoden ajan.

3 Vuosikello

Ylläpidän laitoksemme vuosikelloa opetuksen osalta yhdessä laitoksemme toisen lehtorin kanssa. Vuosikello on laitoksen sisäsillä sivuilla, joten ette sitä näe.

Opetuksen valmistelu aloitetaan elokuussa, kun viimein hallinto on saanut päivitettyä tiedot Noppaan (miksi opiskelijoiden annetaan ymmärtää, että kaikki on Nopassa 1.8. kun tuona samana päivänä opettaja vasta voi ryhtyä webbisivuja päivittämään?). Samalla pitää metsästää opettajilta aiheita kandidaatintöille, seminaaritöille, erikoistöille, ohjelmatöille jne muille henkilö- tai ryhmäkohtaisille opintojaksoille.

Syksyn alussa kokoontuu tutkinto-ohjelman palauteworkshop, jossa katsotaan miten edellinen lukuvuosi erilaisten palautteiden perusteella on onnistunut ja jossa valitaan seuraavan lukuvuoden kehittämiskohteet. Työn pohjalle palauteryhmä katsoo läpi kurssipalautteet neljä kertaa vuodessa ja tutkailee myös muun opiskelijoilta ja sidosryhmiltä kerätyn palautteen. Joulukuussa palauteryhmä ehdottaa koulutusohjelman johtajalle, kenet pitäisi valita vuoden opettajaksi ja edellisen vuoden opettaja kertoo muille opettajille hyvistä menetelmistään. Saamme joulutortut ja glögiä, samalla kun arvostelemme tenttejä, kandidaatintöitä ja seminaaritöitä ja muita kurssisuorituksia.

Opetus alkaa syyskuun alussa (kurssini on syksyisin), mutta sitä ennen pitää hoitaa pois rästitentit, jotka ovat elo-syyskuun vaihteessa. Uudet opiskelijat ilmaantuvat samaan aikaan, ja heidän päämenokseen pitää kehitellä kaikenlaisia ryhmäytymis- ja ohjaustapaamisia ja -esittelyitä. Kurssien luentokalvoja ei voi valmistella liian aikaisin, sillä muuten ei luennolla muista, mitä aikoi kertoa. Koska luentoja ei ehdi valmistella työpäivän aikana mm. monien keskeytyksen vuoksi, niitä tehdään sunnuntaisin ja iltaisin.

Keväällä voisi kuvitella olevan aikaa vähän enemmän, mutta näin ei ole. Seuraavan lukuvuoden opetusohjelman teko aloitetaan kyllä yleensä syksyllä, viimeistään lokakuun alussa, mutta pääpaino on keväällä. Lokakuussa pitää ilmoittaa kevään luentovaraustoiveet, joten opettajien on oltava selvillä. Tammikuussa pitää olla selvillä seuraavan lukuvuoden kurssitarjonta. Kurssien kuvaukset, syksyn luentoaikatoiveet ja koko vuoden tenttitoiveet toimitetaan maaliskuussa (ja ohjeet näiden tekemiseen ilmestyvät yleensä viime tingassa viikkoa ennen deadlinea jostain Aallon/TKKn keskuskomiteasta, jotta mitään ei oikeasti voitaisi tehdä kunnolla ja ajan kanssa miettien vaan ainoastaan deadlineen uhatessa). Samalla koostetaan myös opinto-oppaat kaikkine kokonaisuuskohtaisine oppimistavoitteineen.

Kun opetusohjelmarama on ohi, voi jälleen keksittyä opiskelijoihin ja heidän palauttamiinsa opin- näytteisiin ja harjoitustöihin ja tentteihin. Toukokuussa on viimeinen tenttikausi, ja kaikki keväällä teetetyt tehtävät pitää saada korjatuiksi ennen kuin assarit karkaavat kesätöihin muualle.

Kesällä ohjataan kesäteekkareita, ja viimein on aikaa myös omalle väitöskirjalle. Näin siis voisi kuvitella, mutta sitten aina joku ylempänä johdossa keksii jotain parempaa, kuten nyt vaikka uudistaa kandidutkinnon. Näitä on hyvä tehdä silloin, kun byrokraatit ja muut on kesälomalla - meillä 1600-tuntisillahan ei lomaa ole.

4 Ajankäyttömahdollisuudet

Aikaa on aina liian vähän. En pysty arvioimaan, mikä olisi tarpeeksi, että saisin tehtyä asiat haluamallani huolellisuusasteella. 1600 tuntia vuodessa ei riitä mihinkään. Tarve olisi varmaan noin suurinpiirtein 400 tuntia lisää opetushallintoon. Tosin sen väitöskirjan tekeminen varmaan tarvitsi vielä semmoisen 600-1000 tuntia vuodessa, ja tämän ajan pitäisi olla kokonaista, keskeytymätöntä kalenteriaikaa. Olis siis kiva, jos ylitöistä edes maksettaisiin ;)